

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-ОСВІТИ
Кафедра фінансів і бухгалтерського обліку**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з виконання та захисту курсової роботи
за освітнім компонентом «Страхування»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
очної (денної) та заочної форм здобуття вищої освіти**

РЕКОМЕНДОВАНО
на засіданні кафедри
фінансів і бухгалтерського обліку
(протокол № 9 від 25.02.2025 р.)

ПОГОДЖЕНО
Науково-методичною радою
Державного університету
економіки і технологій
(протокол № 10 від 15.04.2025 р.)

**м. Кривий Ріг
2025 р.**

Методичні рекомендації з виконання та захисту курсової роботи за освітнім компонентом «Страховання» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» очної (денної) та заочної форм здобуття вищої освіти / уклад. Н. СУПРУН, А. СУПРУН. Кривий Ріг: ДУЕТ, 2025. 22 с.

Укладачі : Наталія СУПРУН, к.е.н., доцент, кафедри фінансів і бухгалтерського обліку
Анатолій СУПРУН к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і бухгалтерського обліку

Відповідальна за випуск : Олена НЕІЗВЄСТНА, в.о. завідувача кафедри фінансів і бухгалтерського обліку, к.е.н., доцент

У методичних рекомендаціях до виконання та захисту курсової роботи зі «Страховання» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» денної і заочної форм здобуття вищої освіти навчання подано зміст, цілі, завдання, основні етапи виконання, обсяг, структура, вимоги щодо оформлення та захисту курсової роботи з освітнього компоненту.

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	4
1. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи	6
2. Вимоги до оформлення курсової роботи	13
3. Академічна доброчесність	14
4. Порядок захисту та критерії оцінювання курсової роботи	15
5. Рекомендовані джерела для написання курсової роботи	17
Додатки	19

ВСТУП

Освітній компонент «Страховання» передбачає теоретичне і практичне ознайомлення з колом питань функціонування страхового ринку і ринку страхових послуг, а саме:

- страхування та його місце в управлінні ризиками;
- страховий ринок і ринок страхових послуг;
- особисте страхування та його роль в забезпеченні життєдіяльності суспільства;
- майнове страхування та його роль в забезпеченні функціонування підприємств та домогосподарств;
- страхування відповідальності та його роль в формуванні правового суспільства;
- формування фінансових результатів страхових компаній;
- співстрахування і перестраховування та їх роль в забезпеченні фінансової стійкості страхових компаній;
- сучасні вимоги щодо забезпечення платоспроможності страхових компаній;
- фінансова надійність страховика та її складові.

Необхідність вивчення зазначених питань обумовлена тим, що страхування є невід'ємною складовою фінансової системи, без якої неможлива розбудова сучасної ринкової інфраструктури.

Навчальним планом передбачено виконання курсової роботи з освітнього компоненту «Страховання» здобувачами першого (бакалаврського) рівня як денної, так і заочної форми навчання.

Курсова робота є однією з форм контролю знань здобувачів вищої освіти, важливим етапом їх підготовки до майбутньої практичної діяльності. Відповідно до Положення «Про організацію освітнього процесу в ДУЕТ», **курслова робота** являє собою вид навчально-наукової роботи, що виконується здобувачами вищої освіти самостійно за окремими навчальними курсами протягом семестру з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, здобутих під час навчання.

Основними завданнями курсової роботи виступають:

- закріплення теоретичних знань, отриманих при вивченні курсу освітнього компоненту;
- надбання вміння самостійно опрацьовувати різні теоретичні джерела, проводити узагальнення, здійснювати критичний аналіз;
- отримання навичок проведення аналітичних дій за статистичними даними страхового ринку та ринку страхових послуг, а також аналізу даних окремих страхових компаній;
- формування підходу до розробки напрямків покращення ситуації на страховому ринку або в окремій компанії.

В процесі виконання курсової роботи здобувач освіти набуває таких компетентностей і результатів навчання:

Загальні компетентності:

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові (спеціальні) компетентності:

- СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
- СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (страхування).
- СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.
- СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку (страхова сфера, базові законодавчі акти, нормативні акти регулятора).
- СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у страхування.
- СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.
- СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері страхування.
- СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання:

- ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.
- ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.
- ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- ПР04. Знати механізм функціонування комерційного страхування.
- ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (страхування).
- ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.
- ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері страхування.
- ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері страхування.

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

I. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1.1. ВИБІР ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Здобувач освіти самостійно обирає тему курсової роботи і узгоджує її з керівником (з точки зору можливості отримання матеріалу для її написання). Після цього складається план (зміст) курсової роботи і затверджується керівником.

Не дозволяється виконання здобувачами курсової роботи на однакову тему в рамках однієї академічної групи. Також не дозволяється застосовувати матеріали однієї страхової компанії, якщо теми роботи наближені за предметом дослідження (наприклад, теми «Платоспроможність страхової компанії» – «Фінансова надійність страхової компанії»).

Курсова робота зі «Страхування» охоплює окремі теми курсу, потребує детального їх висвітлення, з елементами критичного аналізу, виявлення проблем і розробку напрямків їх вирішення. Тематика курсових робіт розбита за блоками дисципліни і має такий вигляд (табл. 1.1).

Тематика курсових робіт освітнього компоненту «Страховання»

Блок	Теми курсових робіт
Блок 1. Страховання та його місце в управлінні ризиками	<ol style="list-style-type: none"> 1. Форми страхового захисту та їх застосування в умовах ринкової економіки 2. Товариства взаємного страхування – український і закордонний досвід 3. Організація управління ризиками на підприємствах з застосуванням страхового і нестрахового елементів захисту 4. Страхова послуга і дослідження попиту на неї.
Блок 2. Страховий ринок	<ol style="list-style-type: none"> 1. Страховий ринок та його складові 2. Інфраструктура українського страхового ринку: проблеми та напрямки їх вирішення 3. Процес створення страхової компанії (на прикладі конкретної компанії) 4. Оцінка закордонних страхових ринків: порівняння з Україною 5. Переваги і недоліки різних форм організації страхового бізнесу 6. Стратегія розвитку страхової компанії 7. Об'єднання страховиків та їх роль на страховому ринку (на прикладі конкретного об'єднання) 8. Організація маркетингу в страховій компанії 9. Організація проведення маркетингового дослідження і формування на базі цього страхової послуги 10. Процес реалізації страхових послуг та його удосконалення 11. Оцінка реклами страхових компаній: вітчизняний і закордонний досвід 12. Роль страхових посередників на ринку: вітчизняний і закордонний досвід 13. Процедури підготовки, укладення договорів страхування і виконання страхових зобов'язань 14. Оцінка страхового законодавства України і перспективи його вдосконалення 15. Організація нагляду за страховою діяльністю в Україні 16. Проблеми державного регулювання за страховою діяльністю в Україні та напрямки їх вирішення 17. Страхові посередники та їх роль у реалізації страхових послуг. 18. Контроль за реалізацією страхових послуг.
Блок 3. Особисте страхування	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особисте страхування та його місце в системі страхового захисту громадян. 2. Основні етапи розвитку особистого страхування в Україні. 3. Основи визначення тарифних ставок у страхуванні життя. 4. Місце і роль страхування життя в системі особистого страхування. 5. Страхування здоров'я громадян. 6. Змішане страхування життя та його розвиток. 7. Медичне страхування та проблеми його розвитку в Україні.
Блок 4. Майнове страхування	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основи побудови тарифів у майновому страхуванні. 2. Страхування майна сільськогосподарських підприємств як економічний важіль в забезпеченні стабільності сільськогосподарського виробництва. 3. Страхування майна промислових підприємств та основні напрями

	<p>його удосконалення.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Страхування майна від вогню та інших ризиків. 5. Комплексне страхування підприємств (пакетне). 6. Страхування банківських кредитів. 7. Страхування фінансових ризиків. 8. Проблеми і шляхи удосконалення страхування майна громадян. 9. Страхування особистої власності громадян та етапи його розвитку. 10. Титульне страхування та його роль в розвитку ринку нерухомості
Блок 5. Страхування відповідальності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Страхування відповідальності підприємств та основні напрями його вдосконалення. 2. Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в Україні. 3. Міжнародна система страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. 4. Страхування професійної відповідальності 5. Страхування відповідальності виробників за якість продукції 6. Страхування цивільно-правової відповідальності громадян
Блок 6. Перестраховання і співстраховання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст перестраховання, його місце в забезпеченні фінансової стійкості страхової компанії 2. Застосування перестраховання і співстраховання при страхуванні складних катастрофічних ризиків 3. Світовий ринок перестраховання і місце України на ньому 4. Діяльність перестрахових посередників на міжнародному страховому ринку 5. Співпраця вітчизняних страхових компаній з перестраховиками нерезидентами 6. Застосування видів і форм перестраховання в діяльності конкретної страхової компанії
Блок 7. Операційна, інвестиційна і фінансова діяльність страхової компанії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості побудови страхового тарифу в страхуванні життя 2. Особливості побудови страхового тарифу в майновому страхуванні і страхуванні відповідальності 3. Врахування інфляції в визначенні страхових тарифів 4. Формування доходів страхової компанії та напрями їх збільшення 5. Оцінка витрат страхової компанії та напрями їх зменшення 6. Прибуток страхової компанії, його складові та напрями збільшення 7. Оподаткування страхових компаній 8. Комплексна оцінка фінансової надійності страхової компанії 9. Зміст платоспроможності та методи оцінки в страхових компаніях 10. Роль страхових резервів в фінансуванні діяльності страхових компаній 11. Інвестиційна діяльність страхових компаній

Студенту надається право запропонувати власну тему курсової роботи згідно предметної області спеціальності з урахуванням вимог Стандарту вищої освіти зі спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». *Наприклад:*

1. Страхування в умовах цифрової трансформації.
2. Страхування воєнних ризиків в Україні.

3. *Сучасні технології в страхуванні.*
4. *Страхування від природних катастроф та стихійних лих.*
5. *Новітні підходи до реалізації страхових послуг.*

Усі теми містять аналіз теорії питання дослідження розвитку страхового бізнесу, конкурентний аналіз, фінансовий аналіз діяльності страхової компанії, реалізацією страхових послуг, і економічних відносин, які виникають у цій царині, а також забезпеченням фінансової надійності страхових компаній. Основою при виборі теми має виступати інформаційне забезпечення. Усі теми передбачають теоретичний аналіз предмету дослідження та практичний аналіз, що виконується на матеріалах конкретної страхової компанії. Також використовуються матеріали страхового ринку (національного і міжнародного), деякі теми можуть виконуватися в змішаному варіанті, як на матеріалах конкретної компанії, так і на матеріалах страхового ринку. Питання інформаційного забезпечення вирішуються з керівником на етапі складання плану курсової роботи.

1.2. СТРУКТУРА І ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Робота складається з титульного аркуша, вступу, 4 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Титульний аркуш є першою сторінкою письмової роботи. Для оформлення титульного аркушу дозволяється використовувати шрифт різного розміру. На титульному аркуші зазначають повну назву міністерства/відомства, закладу вищої освіти, випускової кафедри; тему роботи; дані про студента, наукового керівника, місто та рік подання письмової роботи до захисту. Скорочення у назвах міністерства/відомства, закладу вищої освіти та теми письмової роботи не допускаються. Титульні аркуші дозволяється заповнювати за допомогою комп'ютера, окрім підписів (див. дод. А)

У Змісті наводять такі структурні елементи:

- Вступ;
- Послідовно перелічені назви всіх розділів змістовної частини роботи;
- Висновки;
- Список використаних джерел;
- Додатки.

Зміст має відповідати плану роботи. На сторінці зі змістом навпроти кожної складової роботи проставляються номери сторінок, які вказують на початок викладення матеріалу. Зміст може бути поданий із використанням таблиці з прозорими лініями. Приклади змісту курсової роботи наведені у дод. Б.

У вступі чітко і у вказаній послідовності мають бути відображені такі питання: актуальність та важливість обраної теми дослідження на сучасному етапі; мета дослідження та задачі, які передбачається вирішити в процесі досягнення мети (задачі мають відповідати пунктам плану); об'єкт і предмет дослідження; методи дослідження і інформаційне забезпечення.

Об'єктом дослідження курсової роботи є категорійна реальність, що досліджується у курсовій роботі: економічні відносини, що виникають між суб'єктами страхового процесу; операційна, фінансова, інвестиційна діяльність страхової компанії, страховий ринок як економічна система. Предметом дослідження є конкретні аспекти або характеристики об'єкта, які аналізуються у курсовій роботі. Це може бути механізм страхування, принципи розрахунку страхових тарифів, ризики в страхуванні, платоспроможність або фінансова надійність страхової компанії, державне регулювання страхового ринку тощо.

У процесі написання курсової роботи мають застосовуватися різноманітні наукові методи, для забезпечення комплексного дослідження проблематики страхування, аналізу його економічної сутності, тенденцій розвитку, взаємозв'язків із суміжними галузями та впливу на соціально-економічну ситуацію в країні. Зокрема:

- діалектичний метод пізнання для аналізу страхових процесів у їхньому постійному розвитку, взаємозв'язку та взаємозалежності, що особливо важливо при аналізі динаміки страхового ринку, змін у законодавчій базі та трансформації економічних умов;

- метод аналізу та синтезу для деталізації окремих складових страхового процесу, виявлення ключових елементів системи страхування та узагальнення отриманих результатів;

- економіко-статистичні методи для обробки кількісної інформації: статистичних даних щодо обсягів страхових премій, виплат, рівня страхового проникнення тощо. За допомогою цих методів здійснюється побудова динамічних рядів, розрахунок середніх показників, темпів приросту, коефіцієнтів ефективності функціонування страхових компаній;

- порівняльний метод для зіставлення показників діяльності окремих страхових компаній або ринків у різних країнах;

- індуктивний та дедуктивний методи для переходу від конкретних фактів до загальних висновків, або навпаки — перевірка загальних теоретичних припущень на конкретних прикладах діяльності страховиків.

- метод системного підходу, для оцінки страхування як складової частини фінансової системи держави у взаємодії з банківською справою, пенсійним забезпеченням, медициною тощо.

У роботі доречно поєднати класичні і спеціалізовані наукові методи для досягнення об'єктивності результатів дослідження та формування обґрунтованих висновків.

Вступ, який не відповідає вказаним вимогам, повертається на доопрацювання.

Змістова частина письмової роботи – це викладення відомостей про предмет і об'єкт дослідження, які є необхідними й достатніми для розкриття сутності курсової роботи та її результатів. Суть роботи викладають, поділяючи матеріал на розділи.

Перший розділ курсової роботи має містити теорію дослідження. Необхідно користуватися різними теоретичними джерелами, провести критичний аналіз щодо предмету дослідження, зробити необхідні узагальнення.

Нижче наводиться приклад оформлення такого теоретичного аналізу (полеміка науковців є обов'язковим елементом першого розділу курсової роботи).

«За загальним визначенням, платоспроможність суб'єкта господарювання – це його здатність вчасно і повністю сплачувати за своїми зобов'язаннями, які впливають із торгівельних, кредитних чи інших операцій грошового характеру» [1, с.36]. Отже, платоспроможність означає наявність у суб'єкта достатньої кількості грошових коштів за розрахунками в процесі нормальної економічної діяльності.

Горбач Л.М. зазначає, що «платоспроможність страхової компанії – це можливість своєчасно і в повному обсязі відповідати за своїми зобов'язаннями, тобто означає здатність у будь-який наперед взятий час виконувати зобов'язання із укладених договорів страхування. При цьому даний автор додає, що обсяг і структура активів – основний індикатор платоспроможності» [3, с. 174]. Таку саму думку виказує і Осадець С.С. – «Від величини й структури активів страховика залежить його платоспроможність» [4, с. 315].

Думки багатьох вчених сходяться в тому, що основним чинником забезпечення платоспроможності страхової компанії виступає управління її активами»...

Звертаємо увагу на те, що при виконанні критичного аналізу літературних джерел в квадратних дужках обов'язково надається номер джерела в списку літератури.

При написанні **другого розділу** спочатку надається стисла характеристика страхової компанії, її місця на ринку, оцінюються тенденції її розвитку. Рекомендується з'ясувати та навести у розділі:

- форму організації бізнесу обраної страхової компанії, вид економічної діяльності (страхування життя або страхування, інше, ніж страхування життя);
- організаційну структуру компанії, наявні дирекції, філії, представництва та інші відокремлені структурні підрозділи;
- структуру акціонерів страхової компанії;
- участь компанії у страхових об'єднаннях;
- навчання та розвиток персоналу компанії.
- місце страхової компанії в різноманітних національних рейтингах;
- основних конкурентів страхової компанії, ступінь конкуренції;
- перелік банків, що обслуговують страхову компанію, наявність або відсутність банківського страхування;
- перелік страхових брокерів, лізингових компаній, партнерів з автострахування, медичних установ та інших підприємств різних сфер діяльності, з якими співпрацює компанія;
- програми за різними видами страхування у порівнянні з конкурентами;
- перелік страхових послуг, на які компанія має ліцензії;
- роботу компанії з індивідуальними і корпоративними клієнтами;
- мотиваційні програми, що застосовує компанія для просування страхових продуктів.

Розглядаються питання конкурентоспроможності страхової компанії на ринку страхових послуг. Одним із методів дослідження другого розділу є

порівняння. Необхідно порівняти параметри діяльності базової страхової компанії з найближчими конкурентами. Для цього найкраще використовувати рейтинги онлайн журналу «Форіншурер» за різними напрямками (фінансовими і страхових послуг), сайту НАСУ та ін. (див. список рекомендованих джерел). Важливим є використання даних страхового ринку, які оприлюднюються регулятором – Національним банком України. Можна порівняти відносні показники діяльності страхової компанії з середніми показниками страхового ринку.

Третій розділ курсової роботи є основним і має обов'язково базуватися на цифровій інформації з фінансової звітності страхової компанії та інших джерел і проведеними автором роботи фінансовими обчисленнями. Цифрові матеріали, на яких проводиться дослідження, беруться з фінансової звітності страхової компанії за останні 3 роки діяльності. **Обов'язковим є проведення аналізу формування фінансових результатів, доходів та витрат страхової компанії, розрахунок показників ефективності (рентабельності) страховика за даними фінансової звітності.** Рекомендується дослідити:

- динаміку надходження страхових премій та страхових виплат компанії;
- структуру страхових премій і виплат компанії в розрізі видів страхування (особисте, майнове, страхування відповідальності) та надання послуг фізичним та юридичним особам;
- динаміку рівня страхових виплат компанії;
- оцінити динаміку нарощення або зменшення обсягів страхової діяльності компанії;
- джерела доходів страховика від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- склад витрат, пов'язаних із страховою діяльністю, а також інших і надзвичайних витрат.
- динаміку та структуру доходів та витрат страховика;
- динаміку валового, чистого та прибутку від операційної діяльності страховика;
- формування та розподілу прибутку страховика;
- ефективність діяльності страхової компанії.

Після проведення цифрових розрахунків і оформлення їх у вигляді таблиць, діаграм, графіків, обов'язково формуються висновки. В висновках визначаються позитивні і негативні сторони функціонування об'єкту дослідження.

На основі проведеного аналізу доцільно оцінити спектр страхових послуг, що пропонує компанія клієнтам; визначити місце страховика на страховому ринку України; оцінити впізнаваність торгової марки (бренду) компанії; оцінити перспективи розвитку страхової компанії.

В четвертому розділі курсової роботи розробляються напрямки покращення діяльності об'єкту дослідження. Приклади напрямків покращення:

- підвищення рівня платоспроможності страхової компанії;
- удосконалення державного регулювання страхової діяльності;
- підсилення маркетингової діяльності страховика;

- забезпечення фінансової надійності за допомогою удосконалення операцій з перестрахування;
- рекомендації щодо збільшення фінансового результату страхової компанії;

- адаптація закордонного досвіду в діяльність вітчизняних страховиків.
Обов'язково наводиться обчислення запропонованих заходів.

В кінці роботи наводиться загальні **висновки**. У висновках викладають найважливіші теоретичні, наукові й практичні результати роботи.

Основні таблиці, рисунки, діаграми надаються по тексту роботи, другорядні – виносяться в додатки.

В кінці текстової частини роботи подається список використаної літератури (20-25 джерел).

Для розкриття актуальності теми дослідження, сучасного стану об'єкта дослідження та рекомендацій із удосконалення, особливо якщо відбуваються зміни у законодавстві, стандартах, пов'язані з тематикою досліджень, необхідно використовувати чинну законодавчу та нормативну базу, методичні матеріали, літературні, статистичні та інші джерела останніх років.

Список джерел, на які є посилання в основній частині письмової роботи, наводять у кінці тексту письмової роботи після висновків перед додатками на наступній сторінці.

У списку використаних джерел бібліографічні описи подають за вибором автора роботи:

- у порядку появи посилань у тексті;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

Порядкові номери бібліографічних описів у списку використаних джерел мають відповідати посиланням на них у тексті звіту (номерні посилання).

Бібліографічні описи джерел у списку наводять згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40).

2. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Рекомендований обсяг роботи 35-45 аркушів комп'ютерного тексту. Розрахунки та інший аналітичний матеріал виносяться в додатки до роботи. Робота має відповідати критеріям до її змісту та встановленим вимогам до оформлення.

Основні вимоги до курсової роботи:

- робота має бути написана самостійно. Не допускається тривале цитування літературних джерел, цитування без належно оформленого посилання, повторення тексту, цитування без коментарів;
- стиль написання має бути послідовний;
- робота не повинна містити граматичних та синтаксичних помилок;

- не приймається до розгляду робота виконана без практичного аналізу, проведеного на основі фінансової звітності реально працюючої страхової компанії.

Курсова робота виконується відповідно до Вимог з оформлення письмових робіт у ДУЕТ

<https://www.duet.edu.ua/uploads/normbase/263/vimog.pdf>.

Робота оформлена не у відповідності до вказаних вимог повертається на доопрацювання.

3. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Курсова робота має відповідати вимогам академічної доброчесності, що є важливим аспектом у забезпеченні якості освіти та наукових досліджень. Дотримання цих вимог сприяє формуванню чесного, прозорого та відповідального підходу до навчання та наукової діяльності.

Принципи академічної доброчесності:

Оригінальність та самостійність. Курсова робота повинна бути результатом самостійної роботи здобувача. Використання чужих ідей, текстів або результатів досліджень без належного посилання на джерело є неприпустимим. Здобувач повинен уникати плагіату, що включає копіювання текстів, ідей або даних без відповідного цитування.

Коректне цитування та посилання на джерела. Усі використані джерела інформації повинні бути належним чином оформлені у вигляді посилань у тексті роботи та включені до списку використаних джерел. Цитати повинні бути оформлені відповідно до встановлених стандартів, з точним зазначенням автора, назви роботи, року видання та сторінки.

Достовірність даних. Усі дані, наведені у курсовій роботі, повинні бути достовірними та перевіреними. Використання фальсифікованих або вигаданих даних є неприпустимим. Здобувач повинен надавати точну інформацію про методи дослідження, результати експериментів та аналізу.

Етичність дослідження. Дослідження повинно проводитися з дотриманням етичних норм, включаючи повагу до прав інтелектуальної власності, конфіденційності та приватності. Здобувач повинен уникати будь-яких форм маніпуляції даними або результатами дослідження.

Прозорість та відкритість. Курсова робота повинна бути написана прозоро, з чітким викладенням мети, методів, результатів та висновків дослідження. Здобувач повинен бути готовий надати додаткову інформацію або пояснення щодо проведеного дослідження за запитом.

Відповідальність за результати дослідження. Здобувач несе відповідальність за точність та достовірність представлених у роботі даних та висновків. У разі виявлення помилок або неточностей здобувач повинен вжити заходів для їх виправлення.

Дотримання вимог академічної доброчесності є важливим не лише для забезпечення якості курсової роботи, але й для формування професійної етики

та відповідальності здобувача. Це сприяє розвитку критичного мислення, навичок самостійного дослідження та поваги до інтелектуальної праці інших. Академічна доброчесність є основою для побудови довіри у науковій спільноті та суспільстві в цілому.

Положення про академічну доброчесність у Державному університеті економіки і технологій (нова редакція) затверджено Вченою радою 27.03.2025 р., Протокол №11 та введено в дію Наказом від 27.03.2025 р. № 62: https://www.duet.edu.ua/uploads/normbase/243/pol_AD.pdf

4. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Оцінювання курсової роботи здійснюється у відповідності з Положенням про порядок оцінювання результатів освітньої діяльності здобувачів вищої освіти у Державному університеті економіки і технологій (нова редакція) file:///C:/Users/Anatoly/Desktop/pol_ocin.pdf, з врахуванням специфіки роботи. Повне оцінювання курсової роботи здійснюється за шкалою у діапазоні від 0 до 100 балів включно з подальшим переведенням 100 бальної шкали оцінювання у 4-х бальну та шкалу за системою ECTS.

Оцінювання передбачає перевірку глибини теоретичних і практичних знань, умінь та навичок здобувача вищої освіти з дисципліни, вмінь самостійно проводити дослідження за певною тематикою, аргументувати результати, обґрунтовувати та обстоювати власну позицію. Оцінювання курсової роботи здійснюється за результатами особистого захисту досліджень перед комісією, до складу якої входять не менш як два викладачі кафедри, один з яких керівник курсової роботи. Здобувач доповідає про основні результати дослідження та під час доповіді звертає увагу членів комісії на ілюстративний матеріал.

Об'єктами оцінювання є:

А) виконана курсова робота (текстова частина, проведені обчислення і висновки зроблені за ними, якість візуалізації, рисунки, графіки);

Б) відповіді здобувача під час захисту курсової роботи.

Критерії оцінювання курсової роботи (табл.4.1).

Таблиця 4.1

Критерії оцінювання курсової роботи

Критерії	Нормативне значення, балів
<i>Підготовка курсової роботи</i>	
1. Обґрунтованість актуальності теми, наявність та чіткість формулювання мети і завдань курсової роботи, об'єкту, предмету, методів, інформаційної бази дослідження	0-5
2. Відповідність змісту роботи поставленим цілям та завданням, пропорційність структури роботи, загалом, у тому числі	0- 50
2.1. Якість та глибина теоретичного аналізу проблеми	0-5
2.2. Наявність та глибина критичного огляду літературних джерел	0-5

2.3. Самостійність суджень і викладу матеріалу (наявність формулювання власної думки студента – автора роботи)	0-5
2.4. Наявність, системність і глибина аналізу фактичних та статистичних матеріалів, наявність і переконливість узагальнень і висновків за результатами аналізу	0-10
2.5. Наявність та логічний зв'язок заходів, що пропонуються для вирішення проблеми, з результатами проведеного в курсовій роботі аналізу фактичних та статистичних матеріалів, їх актуальність і реальність	0-5
2.6. Наявність обрахунків для обґрунтування пропонованих заходів та розрахунок прогнозних показників	0-10
2.7. Наявність аналізу вітчизняного і зарубіжного досвіду та його використання при розробці пропозицій	0-5
2.8. Наявність рекомендацій щодо вдосконалення управління фінансами суб'єкта підприємництва на основі запровадження новітніх фінансових технологій	0-5
3. Дотримання вимог до написання вступу, висновків та правильність оформлення курсової роботи	0-5
Усього за критеріями змістовності і оформлення	Мах 60 балів
Порушення календарного плану виконання курсової роботи	Мінус 0-10
Захист курсової роботи	
Якість і змістовність доповіді студента та повнота відповіді на питання	0-40
Загальна кількість балів	Мах 100 балів

Загальна кількість балів за курсову роботу являє собою суму балів, які отримав здобувач у результаті оцінювання першого і другого об'єктів. Отриману оцінку переводять з 100-бальної шкали в 4-бальну та шкалу ECTS у відповідності з визначеним в університеті положенням (табл.4.2).

Таблиця 4.2

Шкала оцінювання курсової роботи: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 - 100	A	відмінно
80 - 89	B	добре
71 - 79	C	
61 - 70	D	
50 - 60	E	задовільно
30 - 49	FX	незадовільно з можливістю повторного захисту
0 - 29	F	незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ДЛЯ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навчальний посібник. Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307с.
2. Страхування: підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. С.С. Осадець. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Київ: КНЕУ, 2002. 599 с.
3. Сосновська О.О. Страхування: навчальний посібник. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.
4. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2007. 328 с.
5. Залетов О.М. Убезпечення життя: Монографія. К: Міжнародна агенція "БІЗОН", 2006. 688 с.
6. Клапків Л.М., Клапків Ю.М., Свірський В.С. Фінансові ризики в діяльності страхових компаній: теоретичні засади, сучасні реалії та прагматизм управління: монографія. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2020. 171 с.
7. Основи довгострокового страхування. Навч. посібник / Головка А.Т. та ін. Алеута, 2007. 444 с.
8. Піратовський Г.Л. Страховий бізнес: управління розвитком. Монографія. К. : Київ нац. торг.-економ. університет, 2006. 254 с.
9. Супрун А.А., Зайвенко Т.О. Страхові послуги. Навчальний посібник. Львів: "Магнолія 2006", 2009. 248 с.
10. Супрун А.А., Супрун Н.В. Страховий менеджмент: Навч. посібник. Львів: Магнолія 2006, 2011. 301 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті

11. Про страхування : Закон України. Редакція від 01.01.2024 р. № 1909-IX. Редакція від 08.11.2024, підстава - 3994-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
12. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» Закон України № 1961-IV, редакція від 17.08.2022 р. Редакція від 01.01.2024, підстава - 1909-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text>
13. Ліга страхових організацій України (ЛІСОУ). Офіційна сторінка. URL : <http://www.uainsur.com>
14. Національний банк України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.bank.gov.ua>
15. Національна асоціація страховиків України (НАСУ). Офіційна сторінка. URL : <https://www.nasu.com.ua/>
16. Спеціалізований Інтернет-журнал "Top Insurance". URL : <http://www.insurancetop.com>
17. Онлайн журнал Forinsurer : URL : <https://forinsurer.com/>
18. Сайт Моторно-транспортного страхового бюро України (МТСБУ). Офіційна сторінка. URL: <https://mtsbu.ua>

19. Асоціація страхового бізнесу (АСБ). Офіційна сторінка. URL :
<https://insurancebiz.org/>
20. Офіційні сторінки страхових компаній України в Інтернеті

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ**

ННІ/факультет інститут економіки та бізнес-освіти

Кафедра фінансів і бухгалтерського обліку

Спеціальність _____

Форма навчання _____

Група _____

КУРСОВА РОБОТА

здобувача _____
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

З освітнього компоненту Страхування

Тема _____

Викладач _____
(наук. ступінь, вчене звання) (підпис) (прізвище, ініціали)

Захист курсової роботи (проекту)

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

Члени комісії із захисту

(прізвище, ініціали)

(підписи)

ЗМІСТ-ПРИКЛАД 1

курсової роботи на тему: *«Проблеми і перспективи розвитку страхового ринку України»*

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 Теоретичні засади функціонування страхового ринку	5
РОЗДІЛ 2 Характеристика та оцінка діяльності страхової компанії ПрАТ СК «АРКС» на страховому ринку	
РОЗДІЛ 3 Аналіз фінансових результатів та ефективності діяльності страхової компанії ПрАТ СК «АРКС»	
РОЗДІЛ 4 Напрямки удосконалення функціонування страхового ринку України	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ЗМІСТ-ПРИКЛАД 2

курсової роботи на тему: *«Медичне страхування та проблеми його розвитку в Україні»*

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Економічний зміст та історія виникнення медичного страхування	5
РОЗДІЛ 2. Характеристика страхової діяльності ПрАТ СК «ІНГО Україна» та огляд медичних програм, що пропонуються компанією	
РОЗДІЛ 3. Аналіз прибутку, доходів і витрат страхової компанії ПрАТ СК «ІНГО Україна»	
РОЗДІЛ 4. Перспективи розвитку медичного страхування в Україні	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

**ЗРАЗОК-ПРИКЛАД
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. FinAwards: категорія страхові компанії. URL: <https://finawards.com.ua/>
(дата звернення 05.03.2025 р.)
2. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: Навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2007. 328 с.
3. Глобальний ринок вбудованого страхування до 2030 року зросте до \$70 млрд. Сценарії розвитку. *Forinsurer*.
<https://forinsurer.com/news/23/01/16/42242> (дата звернення: 15.04.2025р.)
4. Головні технологічні тренди 2024 року, які вплинуть на ефективність компаній. *Forinsurer*. <https://forinsurer.com/news/23/11/24/43278> (дата звернення: 15.04.2025 р.)
5. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М. Страхування : навчальний посібник . Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
6. Марина А. С., Пеценко М. В. Страховий ринок України в умовах війни. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 5 (05), С. 44-51.
7. Наглядова статистика. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення 03.04.2025 р.)
8. Олійник О. В., Нагаєва Г. О. Страхування: навч. посіб. Харків: Стильна типографія, 2020. 256 с.
9. Про страхування : Закон України. Редакція від 29.10.2022 р. № 1909-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 28.03.2025 р.)
10. Регулярна річна звітність ПрАТ «СГ «ТАС». URL : <https://sgtas.ua/regulyarnaya-godovaya-informacziya/zvitnist-za-2023-rik/>
(дата звернення: 4.04.2025 р.).

- 11.«Мінфін». Офіційна сторінка. URL : <https://minfin.com.ua/ua/> (дата звернення: 02.04.2025 р.)
- 12.Міністерства фінансів України. Офіційна сторінка. URL: <https://mof.gov.ua/uk> (дата звернення: 18.03.2025 р.)
- 13.МТСБУ Офіційна сторінка. URL: <http://www.mtsbu.ua/ua/> (дата звернення: 20.04.2025 р.).
- 14.ПрАТ «СГ «ТАС». Офіційна сторінка. URL : <https://sgtas.ua/> (дата звернення: 13.03.2025 р.).
- 15.Сосновська О. О. Інноватизація страхового бізнесу в умовах розвитку цифрової економіки. *БізнесІнформ*. 2021. №7. С.62-69
- 16.Сосновська О.О. Страхування: навчальний посібник. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.
- 17.Стецюк Т.І. Особливості маркетингу у страхуванні. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84322932.pdf> (дата звернення: 15.04.2025 р.)
- 18.Стихальська Н. Як Insurtech змінює ринок страхування. URL: <https://taslife.com.ua/blog/yak-insurtech-zminyuye-rynok-strahuvannya> (дата звернення: 06.04.2025 р.)
- 19.Страхування: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. С.С. Осадець. Вид. 2-ге, перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2002. 599 с.
- 20.Урядовий портал. URL : <https://www.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 16.05.2024 р.)
- 21.Фінансові показники ПрАТ «СГ «ТАС». URL : <https://sgtas.ua/finance-of-company/finansovi-pokazniki/> (дата звернення: 29.03.2025 р.).
- 22.Як забезпечити інвестиції під час війни. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/02/23/697382/> (дата звернення: 11.04.2025 р.)